

שנה יט'

ויזרע יצחק

פרשת "וואתחנן" הפטרה: "נחמו נחמו" יא' אב תשפ"ו	יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני השבת כניסה יציאה ר"ת	ח"פ ת"א י"ב

הג'גים לפרשת השבוע

"שמע ישראל ה' א-לקינו ה' א-ל אחד" (דברים ו')

מדוע כפל פעמים את שם ה' בפסוק ולא הסתפק ואמר "ה' א-לקינו אחד"? מסביר ה"אור החיים" הקדוש, שהכתוב מתכוון לשתי הדרגות שיש לה', ראשית, ה' הוא א-לקינו, ושנית, ה' הוא אחד. והכוונה בזה היא שאנחנו מקבלים עלינו את א-לקותו לעומת אחרים, כלומר אפילו שהיה במציאות שיהיו הרבה "אלוהים" אין אנו בוחרים אלא בשם זה הו"ה שהוא א-לקינו. מה עוד שה' א-לוקינו שהוא אחד ואין א-לוה זולתו בעולם, וגם טעם זה יספיק כדי להתחייב להשתעבד לו ולמצותיו. יוצא שבאחד משני הטעמים שהזכרנו מספיק כדי להשתעבד למאמריו ולמצותיו של ה', על כן אמר הכתוב: "ה' א-לקינו, ה' אחד", בשתי חלוקות משום שכל אחד כדאי לעצמו, ואם היה אומר הכתוב "ה' א-לקינו אחד", היה נשמע שמה שאנו מקבלים את א-לקותו עלינו הוא משום היותו אחד.

"כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' א-לך" (דברים ה' טז)

מקשה רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" מדוע בדברות הראשונות (שמות כ' יב) לא נאמר במצות כיבוד אב ואם "כאשר צוך" כפי שנאמר כאן? ומתרץ שאכן אנו מחויבים לכבד את האב והאם, אך אם אומר לו אביו שיחלל את השבת אין צריך לשמוע לו משום שגם אמך וגם אביך חייבים בכבודי (יבמות ה:). וזו כוונת הכתוב: "כבד את אביך ואת אמך", יש עליך ציווי לכבד את הוריד, אך רק באופן של "כאשר צוך ה' א-לקיך", דהיינו שלא יהיה הדבר נוגד את דברי התורה. כעת ברור מדוע נאמר הדבר דווקא בדברות השניות כי הם נאמרו לאחר שכבר ניתנה התורה לכן נאמר "כאשר צוך ה'", אך בדברות הראשונות שנאמרו לפני שניתנה התורה לישראל, לא שייך לומר "כאשר צוך".

"ובשכבך ובקומך" (דברים ו' ו')

רבי אריה לוי היה אומר שאם יהודי עולה על יצועו ושוכב על מיטתו כיהודי. אזי מובטח לו שהוא יקום כיהודי. ודבר זה רמזו בפסוק: "אם זכרתך על יצועי", מובטח ש"באשמורת אהגה בך" (תהילים כג').

"ועשית הישר והטוב בעיני ה'" (דברים ו' יז)

פשט הכתוב הוא שעלינו לשמור את מצות ה', עדותיו וחוקותיו ולהתכוון בעשייתם לעשות את הטוב והישר בעיניו בלבד. "ולמען ייטב לך", זוהי הבטחה, שבעשותינו הטוב בעיניו ייטב לנו, כי ה' מטיב לטובים ולישרים בלבבותם. ובמדרש למדו מכאן חז"ל על מצוות הפשרה שהיא לפני משורת הדין. והכוונה היא שבתחילה אמר הכתוב שתשמור חוקותיו ועדותיו כאשר ציוך, וגם מה שלא ציוה אותך, תן דעתך לעשות את הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר. ואמר הרמב"ן שזהו ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה את כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותיקוני הישוב והמדינות כולם, אך אחרי שהזכיר מהם הכתוב חלק גדול, כגון "לא תלך רכיל" (ויקרא יט' טז), "לא תקום ולא תטור" (ויקרא יט' יח), "ולא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט' טז), "לא תקלל חרש" (ויקרא יט' יד), "מפני שיבה תקום" (ויקרא יט' לב), וכיוצא בזה, חזר הכתוב לומר בדרך כללית שיעשה האדם את הטוב והישר בכל דבר, וניכנס בזה ענין הפשרה ולפנים משורת הדין.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

אליס (עליזה) מורלי בת לאה ז"ל נלב"ע כב' שבט תשפ"ו

סימונה בן חמו בת מזל נלב"ע ז"ל כא' אב

איריס בן שבת בת מלכה ז"ל נלב"ע כא' אב

תנעב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

העלון מיוסד לעילוי נשמת:
יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנעב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"אתה הזולות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך הזזקה" (דברים 3: כד)

על הפסוק: "ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב" (שמות טו' ו) אומר רש"י שבאותו הימין עצמו שנאדר בכח באותו ימין גם מרעץ אויב. ה"נעם אלימלך" מפרש את הפרוש הזה גם על הפסוק "את גדלך ואת ירך החזקה". "את גדלך", הוא החסד, "ואת ירך החזקה", שבמקום שהתעוררה הגדולה, שהיא החסד, באותו המקום גם שורה היד החזקה. ולכאורה אינו מובן, לפי שהימין היא הנקראת "חסד" בכל מקום ושמאל הוא "הגבורה", אך האמת היא שכאשר הקב"ה עושה דין באומות העולם שהם הרשעים, הדין הזה נחשב למעלה חסד, וזהו חסד לישראל לנקום את נקמתם באויביהם, אף על פי שמבחינת האומות זהו גבורה. וזהו מה שאמר הכתוב: "את גדלך ואת ירך החזקה", גם הגדולה וגם היד החזקה, כלומר גם החסד וגם הגבורה נכללים בימין, לפי שהוא חסד בשמים אך למטה בארץ הוא גבורה למי שעושים בו את הדין. וזה מסביר את המשך הכתוב "אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך", שהם הרחמים למעלה בשמים, "וכגבורתך", למטה בארץ, כפי "אשר אתה עושה" אותם בכוח אחד בימינך.

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה... ויאמר ה' אלי רב לך" (דברים 3: כה-כו)

מבאר רבינו החיד"א ב"פני דוד" את הפסוק על פי המובא בגמרא: "מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל? וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימות אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי" (סוטה יד). כלומר משה רבינו רצה להיכנס לארץ כדי לקיים את המצוות התלויות בה. והנה אמרו חז"ל: "ש"כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם" (מנחות קי). וכן אם יעסוק בשאר מצוות ודאי הלימוד כמעשה, ואמרו חז"ל "תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה" (קידושין מ:). ולכן הוא גדול יותר מן המעשה. וזה מה שאמר משה: "אעברה נא ואראה" כאשר כוונתו היתה לקיים את המצוות התלויות בארץ ולא כדי לאכול מפריה. על כך עונה לו הקב"ה "רב לך", כלומר יש לך את התלמוד שהוא גדול ויכול אתה ללמוד כי הלימוד חשוב כמעשה.

"ענייכם הראו את אשר עשה ה' בבעל פעור" (דברים 3: ד)

לפי ה"ספורנו" כוונת הכתוב היא להדגיש מדוע אסור להוסיף או לגרוע ממצוות ה', וזה על פי מה שראיתם שקרה בעניין בעל פעור. שכל אותם האנשים שחטאו בעבודה לבעל פעור לא התכוונו לכך מתחילה, אלא תחילת כוונתם היתה לזנות עם בנות מואב בלבד, כמאמר הכתוב: "ויחל העם לזנות" (במדבר כה' א) ואף על פי שהטעם שהתורה אסרה זאת הוא מפני החשש שיגיעו מכך לעבודת גלולים כמו שנאמר: "וזנו בנותיו... והזנו את בניך אחרי אלוהיהן" (שמות לד' טו) חשב כל אחד מהם שזה לא יקרה לו כלל, והנה קרה ההיפך "כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור", להדבק בבנות מואב, אין אף אחד שהצליח בחמתו להישמר מלהיכשל בעבודה זרה עד ש"השמידו ה' א-לקיך".

"וזאת התורה אשר שם בוש"ה" (דברים 3: מד)

"מאי דכתיב: 'וזאת התורה אשר שם', זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתה". (יומא עב:)
אומר רבי חיים מוולוז'ין: "זכה" הוא מלשון "זך" לומר לך שאם האדם זיכך את עצמו קודם תלמודו והוא בדעה צלולה והשקפה נכונה, נעשית לו התורה לסם חיים. אבל אם האדם לא זיכך את עצמו, נעשית התורה לסם המות עבורו.

"וישננתם לבניך" (דברים 3: י)

כך מבאר רבינו בחיי את הפסוק: "ושננתם לבניך" - שיהיו דברי תורה מחודדין בפיו, לשון חרוד הוא כמו "וחץ שנון" (משלי כה'), והכוונה לומר שאם ישאלך אדם דבר אמור לו מיד ואל תגמגם. (מובא גם ברש"י) "ודברת בס" - שיהא עיקר דבורך בס, עשם עיקר ואל תעשם טפל. "בס" ולא בדברים אחרים, "בס" ולא בתפלה (לפי המדרש). משמעות הדבר היא שיש ללמוד את דברי התורה בקול רם, לפי שהתורה צריכה קול, משום שהתורה נתנה בקול, שנאמר: "ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים" (שמות יט') ואילו תפלה אינה צריכה להיות בקול אלא בלחש. ולחזוק מביא רבינו בחיי את דברי חז"ל בגמרא (חולין) על הפסוק: "האמנם אלם צדק תדברון (תהלים נח'), מה אומנותו של אדם בעולם הזה, יעשה עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה כן? תלמוד לומר צדק תדברון.

"שומר הברית והזוסד לאהביו ולשומרי מצותו" (דברים 5: ט)

אומר ה"משך חכמה" שלפי הכתיב "מצותו", ראוי להיות הוא"ו מנוקד בקמץ והתי"ו מנוקד בחולם. והוא נכון על פי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי קידושין) "כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין את ימיו וזוכה ונוחל הארץ", שהכוונה היא למי שייחד מצוה אחת ולא עבר עליה מימיו. וכמו שאמרו חז"ל: "תיתי לן דקיימנא מצות ציצית" (שבת קיח:). וזו כוונת הכתוב: "ולשומרי מצותו" אפילו מצוה אחת, אם שמר ולא עבר עליה מימיו.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בת סימונה, פרלה בת שמחה, שולה בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עמית בת עליזה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, רותם בת לוס, גיא אורי בן רונית, משה בן רבי.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "משכן שלמה" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

דף יומי" ימים א'-ה' אחרי ערבית

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 15: 18-30

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19: 15-20:00